

Vildtfangst med Krog og Snare

Af *T. Tobiassen Kragelund.*

Maaden at fange eller skaffe Fisk og Vildt paa har gennem Tiden været forskellig -- og er det jo ogsaa stadig. Noget af det enkleste har været enten at ligge paa Lur og paa det mest passende Tidspunkt slaa Dyret ned eller ved List at fange Dyret i Net eller Snare eller ogsaa at udnytte et Tidspunkt, hvor Dyrene er sultne og søger tæt til Menneskers Boliger og da er lettere at fange eller slaa ned.

At fange i Snare er en meget gammel Fiskemetode.

En Fiskesnare blev bedst lavet af hvide Hestehalehaar, hvoraf man snoede en Snor, som man igen lavede en Løkke af. Det gjaldt da om at liste Løkken ind omkring Gedden (som det jo i Reglen drejede sig om), der tidlig om Foraaret stod ganske stille i Søen eller Tørvegravnen. Saa snart Snaren var listet ind omkring Gedden et lille Stykke bag Hovedet — saa et rask Tag i Snaren og Gedden laa i samme Øjeblik paa Landjorden! I Stedet for Snarer af Hestehalehaar har man nu i mange Aar brugt at lave Snarerne af Staaltraad.

At fange Fugle paa Krog er ogsaa en meget gammel Fangstmetode.

I Marskengene ved Havet (Ribe Egnen) er der fanget mange Regnsøver paa Fiskekroge, der blev anbragt med en Skarnbasse som Madding, Krogen med Skarnbassen paa, sad i et Stykke Snor, der var fastgjort til et Spiger, som blev sat ned i Engen, og det hele blev saa dækket til med en Kokasse. Regnsøverne gennemsøger nemlig Kokasserne for at finde Skarnbasser, og saafremt en Regnsøve snappede den farlige Skarnbasse og med den slugte Medekrogen, da var den fanget til Snoren med Spigeren.

Fangstmetoden maa kaldes yderst barbarisk og har sikkert sammen med andre barbariske Metoder været medvirkende til Forbudet mod Snarefangst og Krogfangst af Fugle og Dyr.

Min Bedstefader, født 1. November 1807, var en meget ivrig Vildtfanger, dog mest i Vintertiden, naar Sneen dækkede Jorden. Om dette fortalte min Fader, født den 9. Marts 1844 i Hunderup By og Sogn, forskellige Træk.

»Det var en Vinter med megen Sne, der overalt dækkede Jorden. Markens og Hedens vilde Fugle søgte tæt til Huse og Gaarde. Vor Gaard var en Udflyttergaard, den nordligste i Hunderup By, og havde derfor Navnet Nørregaarden (æ Naergoer). Næsten lige Nord for og tæt ved Gaarden var der en meget stor Hedestrækning, hvor der var meget Vildt. — Jeg og min Broder stod i Loen og tærskede Korn med Plejlen, da Far kom ind til os og sagde: »Kom, lad os løfte Ladeporten af Hængslerne og lægge den her til Nord for Laden et Stykke fra Laagen her ind til Loen«.

Vi løftede Porten af Hængslerne og anbragte den som foreslaet. Den ene Side af Porten blev

løftet op og en Pind, ca. 3 Kvarter lang, sat under forreste Kant her.

Omkring Pinden blev bundet en Snor, der var saa lang, at den naaede ind gennem Laagen til Loen. Under Porten blev der paa Sneen strøet Frø til Fuglene.

Inde i Loen kunde vi under vort Tærskearbejde stadig se, om der skete noget under Porten, og det varede ikke længe, før en enkelt Fugl fandt det gode Madsted, og hurtigt fulgte flere efter. Det var ikke alle Fugle, der interesserede os. Det var kun Agerhøns, vi havde Lyst til.

Den første halve Dag kom Hønsene ikke, men hen mod Aften kom der mange.

For os inde i Loen steg Spændingen, thi Hønsene skulde jo gaa helt ind til det inderste under Porten, ellers havde vi ingen Sikkerhed for Fangst.

Da Øjeblikket syntes gunstigt, tog vi inde i Loen et rask Tag i Snoren, Pinden blev rykket fra, og Porten faldt ned paa Fuglene.

Fangsten kunde være meget forskellig. Nogle Gange gav det meget lidt og enkelte Gange kom vi ind med 4 til 6 Agerhøns.

— — —

I vor Have (æ Kalgor) havde vi altid mange Grønkaal, der var meget søgt af Harer, naar Sneen dækkede Jorden.

Naar Harerne i 8—14 Dage havde været i Kaalene, var der altid et bestemt Sted over Diget til Haven, Harerne havde deres Løb eller Gang (en Haaersti), naar den var godt slidt, satte Fader en Haresnare (Hareløkke).

Af et Stykke tyndt Messingtraad blev lavet en Løkke, og den blev anbragt saaledes paa Stien, at

en Hare, der kom springende eller løbende for at komme ind i Kaalene, kunde faa Hovedet ind i Løkken, der da straks løb sammen ved Trækket,

Haresnare af Messingtraad.

1. Bøjle. 2. Lægn. 3. Tøjrepæl.

Bøjlen, der kunde løbe sammen, blev ganske løseligt sat ned i en Pind med et Snit i Enden; Pinden blev sat fast i Jorden; det var for at holde Bøjlen oprejst, saa Haren kunde løbe ind i Fælden.

Den lange Messingsnor, ca. 2 a 3 Alen lang, var fastgjort til en Pæl, der blev banket ned i Jorden, og tillige var der Lægn i Snoren, saa den ikke kunde gaa itu, naar Haren i Hop og Spring forsøgte at slippe fri.

og Haren var fanget. Messingtraaden skulde være godt fastgjort til en Pæl, thi Haren gjorde fortvivlet Modstand, før den kvaltes.

Jeg husker endnu fra den Tid, hvor interesserede vi var, naar Fader begyndte at se til Snarerne. — Vi vidste, at Fangst betød noget godt at spise. Det var fersk Kød, vi længtes efter.

Den ene Dag efter den anden fik vi Kaal eller Ærter, kogt paa salt Kød fra Saltbaljen, eller tørret salt Kød fra Kødkassen paa Loftet, det blev efterhaanden baade ensformigt og kedeligt.

Naar Fader satte Snare for Harer, blev han siddende det meste af Natten for at se, om der kom en Hare i Snaren. Fader kunde ikke taale, at Haren skulde kvæles eller dø ved egne Kræfter, og af samme Grund satte han ikke Snarer for Fugle (Agerhøns).«

— — —

Gaardejer Holger Willadsen, Solbakkegaarden i Kjersing, Bryndum Sogn, fortæller om Vildtfangst:

»Min Fader Søren Peder Willadsen, født den 9. Marts 1846, var en ivrig Vildtfanger med Snarer, og i det hele en meget naturglad Mand.

I umiddelbar Nærhed af Solbakkegaarden var der i min tidligste Barndom en meget stor Hede-strækning paa flere Hundrede Tønder Land. I Heden var der mange smaa Lavninger med Vand samt et Vandløb, saa der var en udmærket Tumbleplads og gode Betingelser for Markens vilde Dyr og Fugle.

Hvert Foraar samlede min Fader flere Gange et Kuld Vildandæg hjem og lagde dem under Høns, der da rugede Æggene ud. Paa den Maade havde vi flere Kuld Vildænder hver Sommer. Ænderne blev godt fodret og blev fuldstændig tamme, men alligevel blev de stækket paa Vingerne, saa snart de store Vingfjer voksede frem.

Fader brød sig ikke om at holde tamme Ænder. De vilde Ænder syntes han bedre om, og saa var der ikke noget med at passe Ænder om Vinteren. Vore Vildænder blev slagtet og spist i Tiden fra Efteraaret og til Julen.

Fader kom næsten daglig til Esbjerg og fulgte med, da Havnen blev bygget, og Byggeriet i Byen tog Fart. Han fulgte ogsaa med og vidste Besked med, hver Gang der kom et nyt Firma og begyndte Forretning. Firmaernes Indehavere eller Bestyrere kendte han ogsaa.

En morsom Oplevelse havde Fader med et engelsk Smørfirma. Bestyrerens Navn var Meyer, altid kaldet »Smør Meyer«.

En Dag kom denne Meyer ud paa Gaarden til

min Fader og sagde: »Der kommer to Mænd fra Hovedkontoret i England for at se, hvorledes deres Smørlager i Esbjerg er indrettet, og jeg har lovet dem, at de skulde komme paa Jagt paa de store Hedestrækninger, der ligger oppe omkring Esbjerg. — Jeg har tillige fortalt, at der paa Heden er Urfugle, og jeg har sagt, at det er noget af det fornøjeligste at skyde »Urkokke«. Jeg regner med, at vi maa komme ud paa din Hede«.

Min Fader smilede til Meyer og sagde, at Heden maatte de jage paa, saa meget de vilde, men Urhøns og Urkokke var der ingen af.

»Hvad skal jeg gøre? Hvad skal jeg gøre?« sagde Meyer. »Der maa hittes paa noget, enten paa den ene eller anden Maade«.

»Ja«, sagde Fader, »jeg ved en Udvej, og det er: Slagteren i Oksvang har et Kuld meget store udvoksede, sorte Kyllinger, som vi køber og sætter ud i Heden i den lange Lyng«.

Meyer følte Æren reddet og var glad for det udmærkede Paafund.

Dagen blev bestemt for Englændernes Komme, og Fader havde Kyllingerne staaende i en Kurv i Laden. — Da Meyer med Englænderne kom til Gaarden, maatte de med Fader rundt i Stald og Lade for at se Bedriften, og alt imens løb en Karl ud i Heden med Kurven indeholdende Kyllingerne, der, saa snart han løsede Laaget, fløj til alle Sider. Karlen var for længst hjemme, da Jagten begyndte.

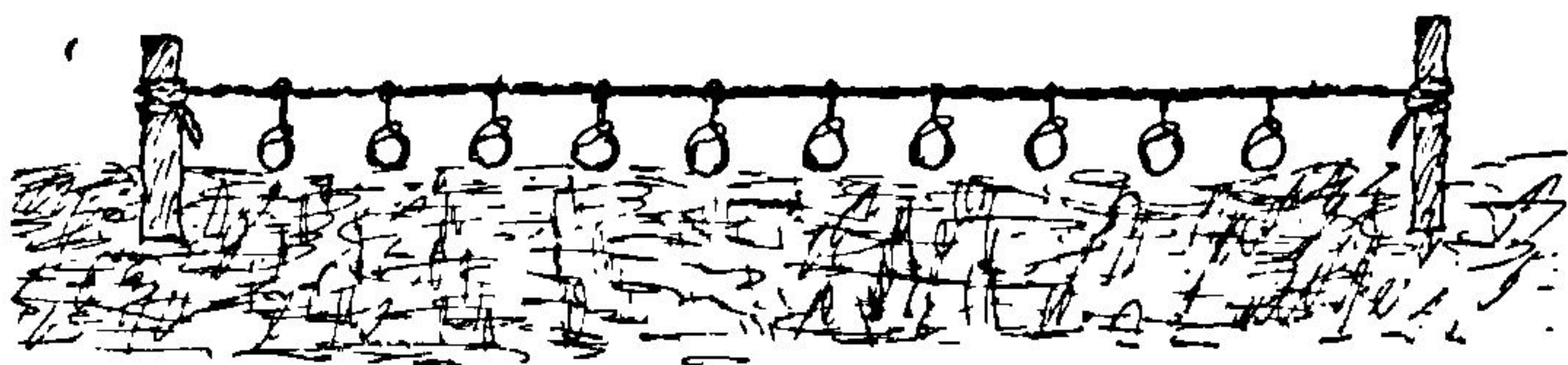
For Englænderne var det et spændende Jagt-eventyr. Da Aftenen kom, og Turen gik efter Esbjerg, havde Jægerne i Skydebæltet omkring Livet hængende et smukt Jagtbytte af Urfugle.

Hen paa Aftenen hjemme i vor Stue tog Fader til at le og sagde: »I Aften spises der Urfuglesteg i Esbjerg. Vidste de Herrer, at det var Slagterens Kyllinger fra Oksvang, da vilde de langt hellere have spist Vildand«.

Fader var som anført meget interesseret i Fuglesnarer og passede Fangst hermed, naar Lejlighed gaves.

Jeg har været med til at lave mange Snarer, 2 lange Hestehaar blev snoet sammen, derefter bøjet sammen paa Midten og atter snoet sammen og trukken gennem Øjet, der var fremkommen ved Sammenbøjningen.

Agerhønsesnarer.

Flere Hestehaarssnarer med Løkke blev bunden i en lang Snor (ca. 5 a 6 Alen), der spændtes ud mellem 2 Pæle, der blev banket ned et passende Sted, enten i Nærheden af Gaarden eller paa Heden, og saa blev der under Snarerne strøet Boghvede, som Agerhønsene særlig holder af. Resultatet var i Reglen, at en eller flere fik Hovedet ind i en Løkke og blev hængende. Paa den Maade fangede Fader mange Agerhøns.

Naar der til Løkke kun brugtes Hestehaar var Grunden, at en Løkke heraf altid baade i fugtigt og tørt Vejr staar udspilet (falder ikke sammen) og tillige glider Øjet meget let, saa snart der rykkes i Løkken.

Min Fader kendte Dyrenes Natur og Væremaade. Han elskede at gaa en lang Tur ind over Heden. Hjemkommen fra en saadan Spadseretur havde han altid opdaget et eller andet og havde meget at fortælle. Hvis han havde opdaget en meget slidt Haresti (Haarsti), da var vi sikker paa, at Fader Dagen efter vilde sætte Haresnare.

Fader var dygtig til at lave Haresnare af Messingtraad.

Det vigtigste for at faa Fangst var dog ikke Snaren, men derimod den rigtige Anbringelse af Snaren i Harestien. Fader kendte som sagt Vildtets Natur, hvorledes f. Eks. Harerne opførte sig ved Dag som Nat i Storm, Regnvejrs og Solskin. Dette Kendskab gjorde, at Fader kunde sætte Haresnaren, saa den i de fleste Tilfælde gav Fangst.«

— — —

Som tidligere anført er disse gamle Fangstmetoder forbudt i Jagtloven, og kendes eller bruges derfor næsten ikke mere. Helt uddød er Snaren endnu ikke, for Hestehaars Snarer bruges, har flere fortalt mig, endnu til at fange Graaspurve. Til denne specielle Fangst bindes af et enkelt Hestehaar en Snare, og den lange Ende bindes til et 3 Tommer Søm, der prikkes ned i Jorden. Af saadanne laves der mange op til 50, og de anbringes saa enten i Gaarden eller Haven, hvor Graaspurvene nu særlig søger til, og ved dem strøes der Fuglefrø, Graaspurvene kommer med det samme, og det varer ikke længe, før et Antal Graaspurve hænger fast i Løkkerne, der trækker sammen om et eller begge Ben paa dem.

— — —

Esbjerg Flyveplads ligger paa Kjersing Mark,

hvor der en Gang var Hede. Flyvepladsen blev den 27. August 1944 fuldstændig ødelagt ved det engelske Bombardement. De mange Bygninger, som Tyskerne havde opført ved Flyvepladsen, blev efter Krigens Ophør anvendt til Flygtningelejr. Blandt Flygtningene var der mange Polakker.

— — —

Gdr. Holger Willadsen fortæller videre: »En Dag i Flygtningetiden kom jeg ned i Mosen syd for Kjersing og gik langs Bækken. Jeg gjorde da store Øjne, thi jeg opdagede, at der tværs over Vandløbet forskellige Steder var spændt en Snor, og fra denne Snor hang der Snarer af Hestehaar, bundet paa nøjagtig samme Maade som min Faders.

Snarerne var anbragt saaledes over Vandløbet, at Vildænderne, naar de svømmede i Vandet, kunde faa Hovedet ind i en af Snarerne, og paa den Maade blive fanget.

Jeg oplevede den Dag ved Bækken ligesom et Pust fra en længst forsvunden Tid, da man paa mange Maader hjalp sig med smaa Midler for at fange Agerhøns og Harer.«

— — —

Om Harefangst i Snare fortæller P. Gundesen, født den 1. Oktober 1871 i Vejrs, Oksby Sogn:

»Vi havde hjemme ualmindelig store Klit- og Hedearealer, hvor der var meget Vildt, og ganske naturligt var der mange, der benyttede den gamle Metode at sætte Snarer for paa den Maade at faa fat i Agerhøns og Harer. — I mit Barndomshjem benyttedes Snarer ikke, min Fader kunde ikke lide denne Fangstmetode. Han sagde, at det var barbarisk, at Dyrene skulde arbejde sig selv til døde.

Der var dog en Del Mennesker, der virkelig tog Hensyn til Dyrene ved Snarefangsten. De blev siddende oppe om Natten for at passe Snarerne, for, saa snart et Dyr gik i Snaren, straks at slaa det ihjel, og de tog Snarerne med sig ind, naar de vilde i Seng.

Harefangst med Snare foregik hjemme ved Huset, naar Harerne i Vintertiden havde funden Vej til Grønkaalstykket. Manden, der satte Snaren, kunde da sidde inde i Stuen og have Opsyn med Snaren og Haren.

Jeg tjente et Aar hos en Gaardmand i Nærheden af mit Hjem. En Dag var jeg ude i Udmarken og saa da en Hare, der var fanget i Snare. Den kæmpede en fortvivlet Kamp for at komme fri af Snaren. Jeg hjalp Haren af med Livet og tog den med hjem. Vi fik en rigtig god Haresteg.

Manden var glad for, at jeg havde taget Haren med hjem, thi han kunde ikke lide den Maade at fange Harer paa. Hvis en Hare fik Snaren om Halsen, kvaltes den hurtigst, men fik den Forbenene gennem Løkken, da kunde der gaa baade en og to Dage, før Haren døde af Hunger og Smerte. Det værste var nemlig, at ude i de store Klit- og Hede-flader blev Snarerne ikke eftersat hver Dag. Dyrene var derfor ofte udsat for lange Pinsler, før de blev hentet og slaaet ihjel.

I Vintertiden, naar der var lidt at fortjene, var der mange Karle, der fangede Vildt i Snarer, og det var ikke faa, der blev sat ud. En rigtig god Hare kostede den Gang 1 Kr. 50 Øre. Det er let forstaaeligt, at det var mere fornøjeligt og lettere at sætte Snarer end at staa en hel Dag i Tærskeloen og svinge med Plejlen for en Dagløn af 35 Øre.

Jeg har som sagt ikke hjulpet ved Anbringelse af Snarer, eller fanget Dyr i Snarer, med Undtagelse af den Hare, som jeg befriede for flere Pinsler.

Jeg hilste det med Tilfredshed, da det ved Lov blev forbudt at sætte Snarer for Dyr og Fugle.

— — —

Førstelærer H. K. Kristensen, Lunde, fortæller:

»I min Barndom i Hostrup Sogn i Skast Herred fangede vi Børn »Snekokke« i Snarer. »Snekokkene«, dvs. Sneværlingen (*Emberiza nivalis*), kom endnu dengang flokkevis til Egnen i strenge Vintre fra deres højnordiske Hjem. Naar Jorden var frossen og hvid, og vi saa dem i Nærheden af Gaarden, der laa i Hedekanten, tog vi en tyk Hedetørv, lavede Snarer af lange Hestehalehaar, bandt Snarerne til Pinde, som bankedes ned i Tørven. Der strøedes saa Ukrudtsfrø paa, og Tørven sattes ud i Sneen, saa vi inde fra Vinduet kunde se, om nogle af »Snekokkene« begyndte at flagre i Snarerne. Saa skulde vi skynde os ud at have dem fat. Saadan havde vi lært det af en gammel Mand.

Forøvrigt har Folk fortalt mig, at de i deres Ungdom fangede Hjejler i Snarer.«

— — —

Om Fuglefangst Syd for Ækvator fortæller Styrmand Andreas Karl Madsen, født i Nordby den 23. Februar 1872:

Som ung Sømand var jeg paa en af mine Ture Syd for Ækvator med til at fange Albatrosser. Fuglen er den største af alle vore Svømmefugle; dens hele Længde er over 1 Meter og Vingefanget er fra 3 til 4 Meter. Dens Hjem er den sydlige Halvkugles aabne Have. Dens Flyvehastighed over-

gaaes ikke af nogen anden Fugl (dog maaske af Fregatfuglen).

I gamle Dage ansaas Albatrossen baade for en hellig og en Ulykkesfugl. Hellig, fordi der i hver Albatros boede en druknet Sømands Sjæl, — og for en Ulykkesfugl, naar alt for mange af de store Fugle i Stormvejr kredsede omkring Skibet. De varslede da Undergang, og Fuglene var parat til at hente de druknedes Sjæle.

Vi tog ikke Hensyn til de gamle Fortællinger, men gjorde alt for at fange Albatrosser.

Nogle fangede Fuglene paa Krog, der var sat i et Stykke Kød som Madding, der saa i en lang Snor slæbte i Vandet bag Skibet.

En Næbfanger.

Jeg brugte en (Næbfanger) Kobberplade ca. 4 mm tyk og hugget ud som en Snitte med et Hul i Midten i samme Form som Pladen, hele Fangstredskabets Længde var ca. 5 Tommer.

Siderne paa Pladen var overspændt med fedt Flæsk, dog ikke Hullet i Midten.

Naar dette Fangstredskab, bundet til en lang Snor, slæbte i Vandet efter Skibet, kom de store Fugle og hakkede ned i Pladen, og det vil sige, at deres Næb let gled ned i Hullet, fordi de huggede efter Slidsen. — Ved den stærke Fart fremad med Skibet kom Fuglens Næb i Klemme i det spidse skarpe Snit i Pladen. Det yderste af Fuglens Næb er krummet stærkt nedad og kan som Følge deraf fanges i Pladens spidse Hul.

Saafrømt Fuglen slap fri af Næbfangeren, havde den ingen Skade taget — derfor en meget hensynsfuld Fangstmaade.

Jeg har paa den Maade paa en Dag fanget 34 Albatrosser.

Jeg har aldrig syntes om at fange Fuglene paa Krog, da jeg syntes, at det var baade barbarisk og pinefuldt.
